

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?

Civilinės teisenos srityje nebaigtos procedūros ir procesai, pradėti iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, bus tęsiami pagal ES teisę. Remiantis abipusiu susitarimu su Jungtine Karalyste, atitinkama su Jungtine Karalyste susijusi informacija E. teisingumo portale bus saugoma iki 2024 m. pabaigos.

Kurios šalies teismas kompetentingas?

Škotija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Du pagrindiniai civilinių bylų teismai Škotijoje yra Vyriausiojo teisėjo teismas (*Sheriff Court*) (įskaitant Apeliacinį vyriausiojo teisėjo teismą (*Sheriff Appeal Court*)) ir Aukščiausiasis civilinių bylų teismas (*Court of Session*). Tačiau yra kai kurie specializuoti teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti tik tam tikrus ieškinius. Šie teismai yra tokie: Lordo Lyono teismas (*Court of Lord Lyon*), Išdo teismas (*Court of Exchequer*), Rinkimų bylų teismas (*Election Petition Court*), Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjantis vyriausiojo teisėjo teismas (*Sheriff Personal Injury Court*) (yra Vyriausiojo teisėjo teismo dalis) ir Škotijos žemės bylų teismas (*Scottish Land Court*). Taip pat yra kitų įstatymais nustatytų specialiosios jurisdikcijos teismų.

Specialiosios jurisdikcijos teismai

2007 m. Specialiosios ir bendrosios jurisdikcijos teismų ir vykdymo įstatymu (*The Tribunals Courts and Enforcement Act 2007*) buvo sukurta viena bendra Jungtinės Karalystės teismų struktūra, padalijant juos į pirmosios instancijos (angl. *First-tier*) ir aukštesniuosius (*Upper Tribunal*) specialiosios jurisdikcijos teismus. Pirmosios instancijos teismas ir aukštesnysis teismas turi atskiras kolegijas, kurios nagrinėja įvairias bylas, bet jų jurisdikcija panaši. Išsamesnė informacija apie specialiosios jurisdikcijos teismus pateikiama [Jos Didenybės bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos](#) interneto svetainėje. Kai kurie teismai skirti tik Škotijai. Daugumai teismų vadovauja atskiras pirmininkas arba vadovas ir kiekvienam iš jų suteikiami skirtingi vykdymo įgaliojimai. Jurisdikcija apima apeliacinius skundus dėl transporto priemonių stovėjimo taisyklių pažeidimų, priverstinio gydymo ir sunkiomis psichinėmis ligomis sergančių pacientų laisvės apribojimo. Apeliacinius skundus dėl Škotijos teismų sprendimų nagrinėja Škotijos civilinių bylų teismai ir juos gali nagrinėti Vyriausiojo teisėjo teismas ir Aukščiausiasis civilinių bylų teismas.

Pagal 2014 m. Škotijos specialiosios jurisdikcijos teismų įstatymą įsteigta Škotijos pirmosios instancijos teismas ir Škotijos aukštesnysis teismas (tai yra autonominiai teismai). Vyriausiasis Škotijos teisėjas, lordas pirmininkas (*Lord President*), vadovauja Škotijos specialiosios jurisdikcijos teismams ir yra perdavęs įvairias funkcijas Škotijos specialiosios jurisdikcijos teismų pirmininkui ir šis modelis panašus į pirmiau apibūdintą Jungtinės Karalystės modelį. Škotijos pirmosios instancijos teismas nagrinėja daugumą apeliacinių skundų dėl pirmosios instancijos teismų sprendimų, kad jie nepriklausytų kitų teismų jurisdikcijai. Nuo 2016 m. gruodžio mėn. nustatyta nauja pirmosios instancijos teismų struktūra. Nuo šiol Škotijos pirmosios instancijos teismą ir Škotijos aukštesnįjį teismą administruoja Škotijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba.

Papildoma informacija pateikiama [Škotijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos](#) ir [Škotijos vyriausybės](#) interneto svetainėje.

Lordo Lyono teismas

Lord Lyon King of Arms yra vienas iš Škotijos Karalystės valstybės pareigūnų ir Karalienės patarėjas heraldikos, genealogijos ir ceremonijų klausimais. Jis įgyvendina visą Karalienės jurisdikciją heraldikos byloje, užtikrina heraldikos teisės vykdymą ir priima sprendimus byloje, susijusiose su vardais, šeimos atstovavimu ir vadovavimu.

Išdo teismas

Škotijoje Aukščiausiasis civilinių bylų teismas, nagrinėdamas bylas dėl mokesčių, posėdžiauja kaip Išdo teismas. Jis daugiausia nagrinėja apeliacinius skundus teisės klausimais dėl Specialiosios pajamų (pelno) mokesčio komisijos sprendimų dėl prievolės mokėti mokesčius.

Rinkimų bylų teismas

Šį teismą sudaro du Aukščiausiojo civilinių bylų teismo teisėjai, nagrinėjantys bylas dėl Parlamento narių ir Škotijos parlamento narių rinkimų, grindžiamas neteisėtumu ar nederama praktika.

Škotijos žemės ūkio bylų teismas

Šis teismas daugiausia nagrinėja ginčus, susijusius su žemės ūkio paskirties žemės nuoma ir smulkiu ūkininkavimu (tam tikra smulkaus ūkininkavimo forma išsenuojant žemę). Jo pirmininkas ir pavaduotojas turi teisininko kvalifikaciją, o kiti du nariai – praktikuojantys žemdirbiai. Šio teismo gali būti prašoma nustatyti žemės ūkio naudmenų nuomos mokesčių ir jis nagrinėja apeliacinius skundus dėl institucijos, reguliuojančios smulkų ūkininkavimą, sprendimų. Jis taip pat nagrinėja apeliacinius skundus dėl Škotijos vyriausybės sprendimų skirti baudas ūkininkams, gaunantiems mokėjimus pagal ES bendros žemės ūkio politikos sistemą, taip pat apeliacinius skundus kai kuriais aplinkos klausimais.

Škotijos žemės bylų teismas

Šį teismą sudaro pirmininkas ir trys nariai, turintys pripažintą patirtį teisės ir žemėtvarkos srityje. Šio teismo pirmininkas taip pat pirmininkauja Škotijos žemės bylų teismui.

Svarbiausios jo veiklos sritys:

nuosavybės teisių nustatymas arba keitimas;

nuomininkų teisės pirkti viešojo sektoriaus būstą;

ginčai dėl kompensacijų už priverstinį žemės išpirkimą arba žemės nuvertėjimą dėl viešojo sektoriaus darbų;

negyvenamųjų patalpų vertinimas;

apeliaciniai skundai dėl Škotijos registru tvarkytojo sprendimų;

apeliaciniai skundai dėl žemės vertinimo, kai žemė įsigyjama pirmenybės teise;

savanoriškai arba bendrai perduodamos bylos, kai šis teismas nagrinėja bylą kaip arbitras.

Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjantis vyriausiojo teisėjo teismas

Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjantis vyriausiojo teisėjo teismas yra nacionalinis ekspertų centras byloms dėl žalos sveikatai. Jeigu ieškinio suma viršija 5 000 GBP, Bylos dėl žalos sveikatai gali būti keliamos specializuotame bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjančiame teisme Edinburge. Šalys taip pat gali nuspręsti pareikšti bet kokios vertės ieškinį dėl žalos sveikatai vietos Vyriausiojo teisėjo teisme. Speciali jurisdikcija numatyta byloms dėl darbo vietoje asmens sveikatai padarytos žalos: jeigu ieškinio suma viršija 1 000 GBP, ieškinyms gali būti teikiamas tiesiogiai Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjančiam

vyriausiojo teisėjo teismui, o jeigu ieškinio dėl darbo vietoje asmens sveikatai padarytos žalos suma neviršija 1 000 GBP, ji gali būti teikiama šiam teismui, jei, vietos vyriausiojo teisėjo nuomone, byla yra pakankamai svarbi ar sudėtinga. Aukščiausiasis civilinių bylų teismas nebenagrinėja ieškinių dėl žalos sveikatai, kurių ieškinio suma yra mažesnė nei 100 000 GBP.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Škotijoje civilines bylas pirmąja instancija nagrinėja ir Vyriausiojo teisėjo teismas (specialiosios jurisdikcijos teismas), ir Aukščiausiojo civilinių bylų teismo Vidaus kolegija (aukštesnysis teismas).

Vyriausiojo teisėjo teismo jurisdikcija yra plati ir apima visus ieškinius dėl skolų ar žalos atlyginimo, viršutinė ieškinio sumos riba nenustatyta. Jeigu ieškinio suma (be palūkanų ir išlaidų) neviršija 100 000 GBP, ieškinytis turi būti teikiamas Vyriausiojo teisėjo teismui. Nuo 2015 m. rugsėjo mėn. išimtinai Vyriausiojo teisėjo teismo jurisdikcijai priskirtos bylos dėl ieškinių, kurių vertė yra nuo 5 000 iki 100 000 GBP.

Vyriausiojo teisėjo teismo jurisdikcijai nepriklauso bylos dėl administracinių sprendimų teisminės peržiūros, ieškiniai dėl teisių nustatymo (teisės į turtą užtikrinimo), mokesčių sumažinimo (bet tik dėl dekreto pasekmių panaikinimo) ir skundai dėl bendrovių, kurių įmokėtasis kapitalas yra didesnis nei 120 000 GBP, likvidavimo. Šias bylas nagrinėja Aukščiausiasis civilinių bylų teismas. Bylas pagal Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų nagrinėja Aukščiausiasis civilinių bylų teismas.

Iš Vyriausiojo teisėjo teismo bylos gali būti perduodamos Aukščiausiajam civilinių bylų teismui bylos šalies prašymu, jeigu vyriausiasis teisėjas mano, kad tai būtina dėl bylos svarbos ar sudėtingumo. Aukščiausiasis civilinių bylų teismas gali nuspręsti, kad byla turi būti jam perduota įrodžius pagrindą.

Be to, kai kurios bylos iš Aukščiausiojo civilinių bylų teismo gali būti perduodamos Vyriausiojo teisėjo teismui.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Paprastai jurisdikcijos klausimai civilinėse bylose reglamentuojami 1982 m. Civilinių bylų jurisdikcijos ir sprendimų įstatyme. Pagal pagrindinį Škotijos jurisdikcijos taisyklėse įtvirtintą principą bylos fiziniams ir juridiniams asmenims keliamos jų nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Greta minėtos pagrindinės taisyklės numatyta galimybė pasirinkti, kuriame teisme kelti bylą.

Pavyzdžiui:

Sutartys

Byla asmeniui gali būti keliami prievolės įvykdymo vietos teisme.

Deliktai ir kvazideliktai

Byla asmeniui gali būti keliami įvykio ar galimo įvykio vietos teisme.

Išlaikymas

Teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylas dėl išlaikymo, jeigu tai yra išlaikymo kreditoriaus nuolatinės arba įprastinės gyvenamosios vietos teismas arba jeigu išlaikymo reikalavimas yra papildomas ir pagrindinis reikalavimas, kurį teismas turi jurisdikciją nagrinėti, susijęs su asmens statusu.

Ginčai dėl filialų, atstovybių ar kitų struktūrinių padalinių veiklos

Jurisdikciją turi filialo arba atstovybės buvimo vietos teismas.

Šeimos teisė

Byloms dėl santuokos nutraukimo, bendravimo su vaiku ir vaiko gyvenamosios vietos, tėvų pareigų ir teisių paprastai taikomos Škotijoje nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės, t. y. bylą nagrinėja vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teismas, paprastai – Vyriausiojo teisėjo teismas. Vis dėlto gali būti išimčių, ypač jeigu viena ar abi šalys turi sąsają su kita jurisdikcija nei Škotija. Dėl šių jurisdikcijos klausimų reikėtų kreiptis teisinės konsultacijos.

Žala sveikatai

Nuo 2015 m. rugsėjo mėn. Bylas dėl žalos sveikatai nagrinėjančiam vyriausiojo teisėjo teismui, Vyriausiojo teisėjo teismui ir Aukščiausiajam civilinių bylų teismui taikomos naujos jurisdikcijos taisyklės. Išsamesnė informacija pateikiama šioje informacijos suvestinėje.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Kai kuriose bylose išimtinė jurisdikcija teismui suteikiama neatsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą ar kitą jurisdikcijos taisyklę. Tai yra:

bylose, kurių dalykas yra daiktinės teisės, nekilnojamojo turto nuoma, išimtinė jurisdikcija suteikiama turto buvimo vietos teismams. Tačiau jeigu turtas nuomojamas trumpam laikui privačiam naudojimui ne ilgiau kaip šešioms mėnesiams, jurisdikcija suteikiama ir atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismams, jeigu nuomotojas ir nuomininkas yra fiziniai asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje šalyje;

bylose dėl bendrovių, kitų juridinių asmenų arba fizinių ar juridinių asmenų asociacijų steigimo galiojimo, panaikinimo ar likvidavimo išimtinė jurisdikcija suteikiama bendrovės, juridinio asmens arba asociacijos buveinės vietos teismams;

bylose, kurių dalykas yra viešųjų registrų įrašų galiojimas, išimtinė jurisdikcija suteikiama registro tvarkymo vietos teismams;

bylose dėl teismo sprendimų vykdymo išimtinė jurisdikcija suteikiama teismo sprendimo vykdymo arba vykdytinumo vietos teismams.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Jurisdikcija gali būti keičiama, jeigu asmuo pats paklūsta teismo jurisdikcijai aiškiai sutikdamas arba atvykdamas pagal teismo šaukimą ir nepateikdamas prieštaravimo dėl jurisdikcijos nebuvimo.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Škotijoje į specializuotus teismus kreipiamasi labai retai ir atsakyme į 1 klausimą išsamiau nurodyta, kokias bylas jie nagrinėja. Daugeliu atvejų civilines bylas nagrinėja Vyriausiojo teisėjo teismas arba Aukščiausiasis civilinių bylų teismas. Bet kuriuo atveju dėl bylos iškėlimo teisme vertėtų pasikonsultuoti su teisininku, taip pat ir tuo atveju, jeigu jurisdikcija gali priklausyti specializuotam teismui.

Bendra informacija apie Škotijos teismus pateikiama Škotijos teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos interneto svetainėje.

Susijusios nuorodos

Škotijos bendrosios ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba

Paskutinis naujinimas: 13/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.